

IZVJEŠTAJ

o pregovorima delegacija Crne Gore i Republike Hrvatske

u vezi sa zaključivanjem Sporazuma između Crne Gore i Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju

Bilateralnim međunarodnim ugovorima, na bazi reciprociteta, obezbjeđuju se prava iz socijalnog osiguranja osiguranika, odnosno državljana zemalja ugovornica po osnovu rada i boravka u jednoj od država ugovornica. Odredbe bilateralnih ugovora o socijalnom osiguranju obuhvataju prava iz zdravstvenog osiguranja, prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, prava za slučaj nezaposlenosti, prava na dječiji dodatak i administrativno pravnu pomoć. Ugovore o socijalnom osiguranju prate administrativni sporazumi za njihovo sprovođenje, dopunski sporazumi kojima se bliže reguliše postupak za ostvarivanje pojedinih prava i dvojezični obrasci kao tehničko sredstvo sprovođenja međunarodnih ugovora i obezbjeđenje njihove efikasne primjene.

Bilateralna saradnja između Crne Gore i Republike Hrvatske u oblasti socijalnog osiguranja, postoji od 01. 05. 2003. godine, od kada je stupio na snagu Sporazum između SRJ i Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju („Sl. list SRJ” Međunarodni ugovori, br.1/ 01).

Sporazum se primjenjuje u skladu sa Odlukom Skupštine Republike Crne Gore o proglašenju nezavisnosti Crne Gore od 3. juna 2006. godine o čemu je hrvatska strana diplomatskim putem obaviještena.

Nakon sticanja nezavisnosti, Crna Gora je zaključila i primjenjuje Sporazum o socijalnom osiguranju sa Republikom Srbijom, Republikom Makedonijom i Republikom Slovenijom dok su sa Bosnom i Hercegovinom u toku pregovori za zaključivanje novog Sporazuma o socijalnom osiguranju.

Jedna od država bivše SFRJ sa kojom je u primjeni stari Sporazum o socijalnom osiguranju je Republika Hrvatska.

Imajući u vidu izloženo kao i činjenicu da se zaključivanjem Sporazuma o socijalnom osiguranju između Crne Gore i Republike Hrvatske proširuju i jačaju svi oblici saradnje iz oblasti socijalnog osiguranja, ovo ministarstvo je posredstvom Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija, diplomatskim putem, pokrenulo inicijativu za zaključivanje sporazuma o socijalnom osiguranju između naše dvije države, prosljedilo tekst Nacrta Sporazuma između Crne Gore i Republike Hrvatske o socijalnom

osiguranju, kao osnov za pregovore i iskazalo našu otvorenost u pogledu datuma i mjesta održavanja pregovora.

Takođe je ocijenjena kao bitna i činjenica da je Republika Hrvatska postala lider u regionu za pristupanje Evropskoj Uniji a da Crna Gora, potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju kao zemlja kandidat i sama teži harmonizaciji i usaglašavanju pitanja iz ove oblasti sa standardima Evropske Unije.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 13. oktobra 2011. godine utvrdila Osnovu i sastav delegacije Crne Gore za vođenje pregovora i zaključivanje ovog sporazuma

Hrvatska strana je prihvatila naš predlog za zaključivanje novog Sporazuma o socijalnom osiguranju između naše dvije države, i pregovori su bili potvrđeni za 27. – 29. septembar 2011. godine.

Međutim Ambadsada Republike Hrvatke u Podgorici je dostavila notu Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija kojom predlažu odlaganje pregovora za prvu polovinu oktobra 2011. godine.

Naša strana je predložila novi termin za održavanje pregovora za 3. – 5 oktobar 2011. godine, koji je prihvaćen od hrvatske strane.

Međutim, i taj termin je, uz izvinjenje hrvatske strane, konačno pomjeren za 10.-12.oktobar 2011. godine, kada je i održan prvi krug pregovora u Podgorici.

Nakon toga uslijedili su pregovori u decembru 2011. godine u Zagrebu, zatim u junu 2012. godine u Podgorici i konačno u februaru 2013. godine u Zagrebu , tokom kojih su usaglašeni tekstovi Sporazuma između Crne Gore i Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju i Administrativnog sporazuma za sprovođenje Sporazuma između Crne Gore i Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju, kao i dvojezičnih obrazaca za njihovu primjenu.

Imajući u vidu činjenicu da je Sporazum o socijalnom osiguranju jedan od najkompleksnijih međunarodnih bilateralnih sporazuma koji obuhvata oblast penzijskog i invalidskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja, novčane naknade za slučaj nezaposlenosti, dodatka za djecu i druga prava iz socijalnog osiguranja i da sadrži veliki broj odredaba koje treba usaglasiti, ocjenjujemo uspješnom činjenicu da su, za četiri kruga pregovora u Podgorici i Zagrebu, usaglašeni tekstovi Sporazuma između Crne Gore i Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju, Administrativnog sporazuma za sprovođenje Sporazuma između Crne Gore i Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju , kao i dvojezičnih obrazaca za njihovu primjenu.

Tokom pregovora, dvije delegacije su dogovorile i usaglasile tekstove sporazuma na crnogorskom i hrvatskom jeziku ,nakon čega su šefovi delegacija parafirali tekstove sporazuma kao i dvojezične obrasce.

Sporazumi se temelje na opšte prihvaćenim principima i standardima za zaključivanje ovakvih sporazuma. Posebno treba istaći da su Sporazumi usaglašeni sa uredbom Evropskog parlamenta i savjeta EZ br.883/2004 o usklađivanju sistema socijalnog osiguranja.

Predstoji potpisivanje ovih sporazuma, a nakon toga ispunjavanje unutrašnjih pravnih procedura država ugovornica, neophodnih za stupanje na snagu Sporazuma o socijalnom osiguranju.

Pregovori su se odvijali u konstruktivnoj i posebno srdačnoj atmosferi.

NACRT

sa pregovora 13.-15. decembar 2011.

S P O R A Z U M

IZMEĐU

CRNE GORE

I

REPUBLIKE HRVATSKE

O SOCIJALNOM OSIGURANJU

Crna Gora i Republika Hrvatska (u daljem tekstu: države ugovornice),
u želji da urede međusobne odnose u oblasti socijalnog osiguranja,
dogovorile su se sljedeće:

DIO I

OPŠTE ODREDBE

Definicija pojmova

Član 1

(1) U ovom sporazumu sljedeći pojmovi znače:

1. Crna Gora- Crna Gora;
Hrvatska- Republika Hrvatska;
2. teritorija
za Crnu Goru, teritorija Crne Gore;
za Republiku Hrvatsku, teritorija Republike Hrvatske;
3. pravni propisi
zakoni, podzakonski akti, statuti i drugi opšti akti, koji se odnose na
oblasti iz člana 2 ovog sporazuma;
4. nadležni organ
u Crnoj Gori: ministarstvo nadležno za pravne propise Crne Gore iz
člana 2 ovog sporazuma;

u Hrvatskoj: ministarstvo nadležno za hrvatske pravne propise iz člana 2 ovog sporazuma;

5. organ za vezu

organ, ustanova odnosno institucija određena Administrativnim sporazumom za sprovođenje ovog sporazuma, nadležna za komunikaciju sa odgovarajućim organom, ustanovom, odnosno institucijom druge države ugovornice, radi sprovođenja ovog sporazuma;

6. nosilac

organ, organizacija, odnosno ustanova nadležna za sprovođenje pravnih propisa iz člana 2 ovog sporazuma;

7. nadležni nosilac

nosilac kod koga je lice osigurano u vrijeme podnošenja zahtjeva za davanje ili od koga ima ili bi imalo pravo na davanje;

8. osiguranik

lice koje je osigurano ili je bilo osigurano prema pravnim propisima iz člana 2 ovog sporazuma;

9. član porodice

član porodice prema pravnim propisima one države ugovornice čiji se propisi primjenjuju;

10. prebivalište

mjesto stalnog boravka, odnosno mjesto u kome se lice nastani sa namjerom da u njemu stalno živi;

11. boravište

mjesto privremenog boravka, odnosno mjesto u kome se lice privremeno zadržava ili boravi;

12. penzijski staž

staž osiguranja, sa njim izjednačeni periodi i poseban staž prema pravnim propisima država ugovornica;

13. period osiguranja

period za koji je plaćen doprinos i period priznat kao takav;

14. davanje

davanje u naturi i novčano davanje;

15. davanje u naturi

zdravstvena zaštita i druga davanja, osim novčanih;

16. novčano davanje

penzija, novčana naknada, dodatak za djecu, druga novčana davanja, uključujući dodatke, dopune, usklađivanja i povećanja prema pravnim propisima iz člana 2 ovog sporazuma.

(2) U ovom sporazumu ostali pojmovi imaju značenje koje im pripada prema pravnim propisima država ugovornica.

Pravni propisi na koje se ovaj sporazum odnosi

Član 2

(1) Ovaj sporazum se odnosi na:

- pravne propise Crne Gore o:

1. zdravstvenom osiguranju, zdravstvenoj zaštiti i materinstvu;
2. penzijskom i invalidskom osiguranju;
3. osiguranju za slučaj povrede na radu i profesionalne bolesti;
4. novčanoj naknadi za slučaj nezaposlenosti i
5. dodatku za djecu.

- pravne propise Hrvatske o:

1. obaveznom zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti;
2. obaveznom penzijskom i invalidskom osiguranju;
3. osiguranju za slučaj nesreće na poslu i profesionalne bolesti;
4. novčanoj naknadi za slučaj nezaposlenosti i
5. doplatku za djecu.

(2) Ovaj sporazum se odnosi na sve pravne propise kojima se obuhvataju, mijenjaju ili dopunjuju pravni propisi iz stava 1 ovog člana.

Lica na koja se ovaj sporazum primjenjuje

Član 3

Ovaj sporazum se primjenjuje na:

- a) lica za koja važe ili su važili pravni propisi jedne ili obje država ugovornica,
- b) druga lica koja prava izvode od lica iz tačke a), osim ako ovim sporazumom nije drugačije određeno.

Jednaki tretman

Član 4

(1) Prilikom primjene pravnih propisa jedne države ugovornice, državljani druge države ugovornice su izjednačeni sa njenim državljanima.

(2) Stav 1 ovog člana se ne odnosi na:

1. pravne propise o učešću osiguranika i poslodavaca u organima nosilaca i udruženja u oblasti socijalnog osiguranja, ako tim propisima nije drugačije uređeno;
2. odredbe o teretu osiguranja iz međunarodnih ugovora zaključenih sa trećim državama i
3. pravne propise o osiguranju lica zaposlenih u službenom predstavništvu jedne od država ugovornica u trećim državama ili kod članova tog predstavništva, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno.

Izjednačenost teritorija

Član 5

- (1) Penzije, novčane naknade i druga novčana davanja , stečena po osnovu pravnih propisa jedne države ugovornice ne mogu se umanjiti, izmijeniti, obustaviti ni ukinuti zbog toga što korisnik ima prebivalište na teritoriji druge države ugovornice, osim ako ovim sporazumom nije drugačije određeno.
- (2) Državljanima druge države ugovornice sa prebivalištem na teritoriji treće države davanja iz stava 1 ovog člana se isplaćuju pod istim uslovima kao i svojim državljanima.
- (3) Stav 1 ovog člana se ne primjenjuje na novčanu naknadu za slučaj nezaposlenost, dodatak za djecu, najnižu penziju i naknadu pogrebnih troškova.
- (4) Stav 1 ovog člana, takođe se ne primjenjuje na davanja po osnovu preostale radne sposobnosti i na druga davanja koja se ostvaruju zavisno od dohodovnog odnosno imovinskog cenzusa prema hrvatskim pravnim propisima.

Smanjenje, ukidanje i obustava isplate davanja

Član 6

(1) Ako obavljanje neke djelatnosti, koja donosi prihod ili određeno obavezno osiguranje, ima pravni uticaj na određena davanja iz socijalnog osiguranja, prema pravnim propisima jedne države ugovornice, na tu državu ugovornicu ima isti pravni uticaj obavljanje odgovarajuće djelatnosti ili obavezno osiguranje u drugoj državi ugovornici.

(2) Ako, prema pravnim propisima jedne države ugovornice, visina davanja iz socijalnog osiguranja zavisi od visine drugih prihoda dotičnog lica, nadležni nosilac te države ugovornice uzima u obzir i visinu davanja koja se licu isplaćuje prema pravnim propisima druge države ugovornice.

Neistovremeno ispunjenje uslova za davanje

Član 7

Ako nijesu istovremeno ispunjeni uslovi za sticanje prava, prema pravnim propisima obje države ugovornice, pravo na davanje određuje nadležni nosilac svake države ugovornice posebno, u vrijeme kada su ispunjeni uslovi prema njenim pravnim propisima.

DIO II

ODREDBE O PRAVNIM PROPISIMA KOJI SE PRIMJENJUJU

Opšta odredba

Član 8

Obaveza osiguranja određuje se prema pravnim propisima one države ugovornice na čijoj teritoriji lice radi, odnosno obavlja djelatnost, što važi i u slučaju kada se sjedište poslodavca nalazi na teritoriji druge države ugovornice, ako odredbama čl. 9 i 10 ovog sporazuma nije drugačije određeno.

Posebne odredbe

Član 9

(1) Ako poslodavac sa sjedištem na teritoriji jedne države ugovornice uputi zaposlenog na teritoriju druge države ugovornice, na njega se, najduže do kraja 24. kalendarskog mjeseca od dana upućivanja, primjenjuju pravni propisi prve države ugovornice, kao da je zaposlen na njenoj teritoriji.

(2) Ako lice koje obavlja samostalnu djelatnost u jednoj državi ugovornici ode u drugu državu ugovornicu radi privremenog obavljanja te djelatnosti, na njega se, najduže do kraja 12. kalendarskog mjeseca, od dana njegovog odlaska, primjenjuju pravni propisi prve države ugovornice, kao da obavlja djelatnost na njenoj teritoriji.

(3) Ako poslodavac koji obavlja djelatnost vazdušnog ili kopnenog saobraćaja sa sjedištem na teritoriji jedne države ugovornice uputi zaposlenog na teritoriju druge države ugovornice, primjenjuju se pravni propisi prve države ugovornice, kao da je zaposlen na njenoj teritoriji.

(4) Na posadu broda, kao i druga lica zaposlena na brodu, primjenjuju se pravni propisi države ugovornice pod čijom zastavom brod plovi.

(5) Na lica koja obavljaju poslove utovara i istovara broda, popravke ili nadzora broda u luci druge države ugovornice, primjenjuju se pravni propisi države ugovornice kojoj luka pripada.

(6) Na lica zaposlena na teritoriji jedne države ugovornice u poslovnici ili stalnom predstavništvu poslodavca čije je sjedište na teritoriji druge države ugovornice, primjenjuju se pravni propisi druge države ugovornice.

(7) Na lica zaposlena u državnim i javnim službama, službene predstavnike i sa njima izjednačena lica upućena na teritoriju druge države ugovornice, primjenjuju se pravni propisi države ugovornice koja ih je uputila.

(8) Primjena pravnih propisa prve države ugovornice iz st. 1 i 2 ovog člana može se, izuzetno, na zajednički zahtjev poslodavca i zaposlenog, odnosno na zahtjev lica koje samostalno obavlja djelatnost i uz saglasnost

nadležnog organa druge države ugovornice, produžiti za još 24, odnosno 12 mjeseci.

Zaposleni u diplomatskoj misiji i konzularnom predstavništvu

Član 10

(1) Na lica zaposlena u diplomatskim misijama i konzularnim predstavništvima, kao i na lica zaposlena kao privatna kućna posluga kod članova ovih misija i predstavništava, upućena na teritoriju druge države ugovornice, primjenjuju se pravni propisi države ugovornice iz koje su upućena.

(2) *Na lica* iz stava 1 ovog člana koja nijesu upućena, primjenjuju se pravni propisi države ugovornice na čijoj teritoriji su zaposlena a diplomatska misija, odnosno konzularno predstavništvo, odnosno njihovi članovi koji ih zapošljavaju, dužni su da se pridržavaju pravnih propisa te države koji važe za poslodavca.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, zaposleni koji su državljani države ugovornice čija je diplomatska misija, odnosno konzularno predstavništvo, mogu se, u roku od tri mjeseca od dana zaposlenja, opredijeliti za primjenu pravnih propisa te države ugovornice.

Izuzeci

Član 11

Na zajednički zahtjev zaposelnog i njegovog poslodavca, odnosno lica koje obavlja samostalnu djelatnost, nadležni organi država ugovornica mogu dogovoriti izuzetke od odredaba čl. 8 i 9 ovog sporazuma, pri čemu moraju uzeti u obzir vrstu i okolnosti zaposlenja.

DIO III
POSEBNE ODREDBE

GLAVA 1

Bolest i materinstvo

Sabiranje perioda osiguranja

Član 12

Periodi osiguranja navršeni prema pravnim propisima obiju država ugovornica, kada je to potrebno, sabiraju se za sticanje prava na davanje i za određivanje trajanja tog davanja, pod uslovom da se ne poklapaju.

Davanje u naturi

Član 13

(1) Lice koje ispunjava uslove za pravo na davanje u naturi prema pravnim propisima jedne države ugovornice ima pravo na zdravstvenu zaštitu od strane nosioca njegovog prebivališta ili boravišta, u obimu, vrsti i načinu pružanja prema pravnim propisima koji važe za tog nosioca, kao da je kod njega osigurano, a u trajanju određenom pravnim propisima koji važe za nadležnog nosioca na čiji teret se zaštita pruža pod uslovom da:

1. ima prebivalište na teritoriji druge države ugovornice ili
2. ima boravište na teritoriji druge države ugovornice po osnovu člana 9 st. 1, 2, 6 i 7 i člana 10 ovog sporazuma, ili
3. njegovo stanje za vrijeme boravka na teritoriji druge države ugovornice zahtijeva hitno pružanje zdravstvene zaštite, pod uslovom da u tu državu ugovornicu nije otišlo u cilju liječenja, ili

4. je od nadležnog nosioca dobio odobrenje za odlazak na teritoriju druge države ugovornice radi liječenja.

(2) Odredbe stava 1 ovog člana primjenjuju se i na članove porodice, s tim što je za članove porodice lica koja imaju boravište na teritoriji druge države ugovornice na osnovu člana 9 st. 1 i 2 ovog sporazuma potrebna saglasnost nadležnog nosioca.

(3) Za odobrenje korišćenja proteza, ortopedskih i drugih pomagala i drugih zdravstvenih usluga veće vrijednosti neophodna je saglasnost nadležnog nosioca, izuzev kada je pružanje tih usluga neodložno, jer bi u protivnom bili ozbiljno ugroženi život ili zdravlje lica iz st. 1 i 2 ovog člana, ili kada se, u skladu sa članom 17 stav 2, troškovi naknađuju paušalnim plaćanjem.

Novčano davanje

Član 14

Novčano davanje u slučajevima iz člana 13 ovog sporazuma, odobrava nadležni nosilac prema pravnim propisima koje on primjenjuje.

Korisnici penzija

Član 15

(1) Na korisnika penzije, ostvarene prema pravnim propisima obiju država ugovornica, primjenjuju se isključivo pravni propisi one države ugovornice na čijoj teritoriji korisnik ima prebivalište.

(2) Korisnik iz stava 1 ovog člana pravo na davanje u naturi ostvaruje na teret nadležnog nosioca one države ugovornice na čijoj teritoriji ima prebivalište.

(3) Na korisnika penzije ostvarene prema pravnim propisima jedne države ugovornice koji ima prebivalište na teritoriji druge države ugovornice, primjenjuju se pravni propisi te države ugovornice i pružaju davanja u

naturi, kao da je pravo na penziju ostvareno prema njenim pravnim propisima, a na teret nadležnog nosioca.

(4) Korisnik penzije iz stava 3 ovog člana sa prebivalištem na teritoriji jedne države ugovornice, čije stanje za vrijeme boravka na teritoriji druge države ugovornice, zahtijeva hitno pružanje davanja u naturi ima pravo na ta davanja prema pravnim propisima i na teret nosioca druge države ugovornice.

(5) Odredbe st. 1 do 4 ovog člana primjenjuju se i na članove porodice korisnika penzije.

**Nosilac koji obezbjeđuje davanje u naturi
prema prebivalištu ili boravištu lica**

Član 16

U slučaju iz čl. 13 i 15 ovog sporazuma, davanje u naturi obezbjeđuje:

u Crnoj Gori:

- organizaciona jedinica nosioca zdravstvenog osiguranja,

u Hrvatskoj:

- mjesno nadležni područni ured Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

Naknada troškova

Član 17

(1) Nadležni nosilac naknađuje troškove nosiocu koji je pružio davanje u skladu sa članom 13 i članom 15 st. 3 i 5 ovog sporazuma, izuzev administrativnih troškova.

(2) Organi za vezu država ugovornica mogu, umjesto pojedinačnog obračuna troškova, dogovoriti da se za određene grupe slučajeva vrši paušalni obračun i naknada nastalih troškova.

GLAVA 2

Starost, invalidnost i smrt

Sabiranje penzijskog staža

Član 18

(1) Ako je, prema pravnim propisima jedne države ugovornice sticanje, očuvanje ili ponovno priznavanje prava na davanje uslovljeno navršenjem penzijskog staža, nosilac te države ugovornice uzima u obzir, ako je potrebno, i penzijski staž navršen prema pravnim propisima druge države ugovornice, kao da je navršen prema njenim pravnim propisima, pod uslovom da se periodi ne poklapaju, ako ovim sporazumom nije drugačije određeno.

(2) Prilikom primjene stava 1 ovog člana, staž osiguranja koji se, prema pravnim propisima druge države ugovornice računa sa uvećanim trajanjem, uzima se u obzir u efektivnom trajanju.

(3) Ako i pored primjene stava 1 ovog člana, nijesu ispunjeni uslovi za sticanje prava na davanje, nadležni nosilac uzima u obzir i penzijski staž navršen u trećoj državi sa kojom ta država ugovornica ima zaključen sporazum o socijalnom osiguranju u kojem je predviđeno sabiranje penzijskog staža.

Penzijski staž kraći od 12 mjeseci

Član 19

(1) Ako je ukupan penzijski staž, koji se prema pravnim propisima jedne države ugovornice uzima u obzir za obračunavanje davanja kraći od 12 mjeseci, ne odobrava se pravo na davanje, izuzev u slučaju kada, prema

tim pravnim propisima, postoji pravo na davanje samo po osnovu tog penzijskog staža.

(2) Penzijski staž iz stava 1 ovog člana, po osnovu koga nosilac jedne države ugovornice ne odobrava davanje, uzima u obzir nosilac druge države ugovornice za sticanje, očuvanje i ponovno priznavanje prava na davanje, kao i određivanje njegove visine, kao da je taj staž navršen prema njegovim pravnim propisima.

Utvrđivanje samostalnog davanja

Član 20

(1) Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice postoji pravo na davanje i bez primjene člana 18 ovog sporazuma, nadležni nosilac te države ugovornice utvrđuje davanje isključivo na osnovu penzijskog staža koji se uzima u obzir prema tim pravnim propisima.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana, nadležni nosilac neće odrediti davanje prema ovom članu ako je za osiguranika povoljnije utvrđivanje davanja primjenom člana 21 stav 1 ovog sporazuma.

Određivanje srazmjernog dijela davanja

Član 21

(1) Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice postoji pravo na davanje samo uz primjenu odredaba člana 18 ovog sporazuma, nadležni nosilac te države ugovornice utvrđuje davanje na taj način što:

1. obračunava teorijski iznos davanja koji bi pripadao da je ukupan penzijski staž koji se uzima u obzir za obračun davanja, navršen prema pravnim propisima koje on primjenjuje. Iznos davanja koji ne zavisi od dužine penzijskog staža uzima se kao teorijski iznos;
2. na osnovu tako obračunatog iznosa, utvrđuje iznos davanja srazmjernan odnosu između penzijskog staža navršenog isključivo prema pravnim propisima koje on primjenjuje i ukupnog penzijskog staža koji se uzima u obzir za obračun davanja.

(2) Hrvatski nadležni nosilac neće primijeniti odredbe stava 1 ovog člana u slučaju kada je za osiguranika jednako ili povoljnije utvrđivanje iznosa davanja samo na osnovu hrvatskog penzijskog staža.

(3) Ako se prema pravnim propisima jedne države ugovornice iznos davanja obračunava na osnovu zarade, plate, osnovice osiguranja, odnosno uplaćenog doprinosa u određenom periodu, nadležni nosilac uzima u obzir zaradu, platu, osnovicu osiguranja, odnosno uplaćeni doprinos isključivo iz perioda osiguranja navršenog prema pravnim propisima koje on primjenjuje.

Umanjenje, obustava i ukidanje isplate davanja

Član 22

Lica na koja se ovaj sporazum primjenjuje ne podliježu pravnim propisima država ugovornica o umanjenju, obustavi ili ukidanju davanja u slučaju njihovog istovremenog korišćenja.

GLAVA 3

Povreda na radu i profesionalna bolest

Povreda na putu do posla

Član 23

(1) Lice sa prebivalištem na teritoriji jedne države ugovornice koje na putu, radi stupanja na posao po osnovu ugovora o radu, odnosno radi obavljanja samostalne djelatnosti na teritoriji druge države ugovornice pretrpi povredu, ima pravo na davanja po osnovu povrede na radu prema pravnim propisima i na teret nosioca druge države ugovornice.

(2) Stav 1 ovog člana primjenjuje se i u slučaju povrede koju lice pretrpi neposredno po isteku ugovora o radu, odnosno po prestanku obavljanja samostalne djelatnosti, na putu do prebivališta.

Davanje u naturi

Član 24

(1) Lice koje po osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti ima pravo na zdravstvenu zaštitu prema pravnim propisima jedne države ugovornice, a ima prebivalište ili boravište na teritoriji druge države ugovornice koristi tu zaštitu na teret nadležnog nosioca, od nosioca na čijem području ima prebivalište ili boravište, prema pravnim propisima koje taj nosilac primjenjuje, kao da je kod njega osigurano.

(2) Za korišćenje proteza, pomagala i drugih zdravstvenih usluga veće vrijednosti primjenjuju se odredbe člana 13 stav 3 ovog sporazuma.

(3) U slučajevima iz st. 1 i 2 ovog člana davanja u naturi obezbjeđuje:

u Crnoj Gori:

- organizaciona jedinica nosioca zdravstvenog osiguranja

U Hrvatskoj:

mjesno nadležni područni ured Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

(4) Za naknadu troškova nastalih na osnovu st. 1 i 2 ovog člana primjenjuju se odredbe člana 17 ovog sporazuma.

Profesionalna bolest

Član 25

(1) Ako je odobrenje davanja za slučaj profesionalne bolesti prema pravnim propisima jedne države ugovornice, uslovljeno time da je bolest prvi put ljekarski utvrđena na teritoriji te države ugovornice, smatra se da je taj uslov ispunjen ako je ta bolest prvi put utvrđena na teritoriji druge države ugovornice.

(2) Ako je odobrenje davanja za slučaj profesionalne bolesti prema pravnim propisima jedne države ugovornice, uslovljeno time da je obavljanje djelatnosti koja može da izazove tu bolest, trajalo određeno vrijeme, nadležni nosilac te države ugovornice, ako je potrebno, uzima u obzir i

vrijeme obavljanja takve djelatosti navršeno u skladu sa pravnim propisima druge države ugovornice.

Novčano davanje Član 26

(1) Novčano davanje za slučaj povrede na radu ili profesionalne bolesti odobrava, prema svojim pravnim propisima, nosilac one države ugovornice na čijoj teritoriji je nastala povreda na radu, odnosno poslednji put obavljana djelatnost koja može da izazove tu profesionalnu bolest.

(2) Ako lice, koje je po osnovu profesionalne bolesti primalo ili prima novčano davanje na teret nosioca jedne države ugovornice, zbog pogoršanja bolesti prouzrokovanog obavljanjem djelatnosti koja, prema pravnim propisima druge države ugovornice, može da izazove profesionalnu bolest, podnese zahtjev za davanje nosiocu druge države ugovornice, nosilac prve države ugovornice i dalje snosi troškove davanja, bez obzira na pogoršanje, prema svojim pravnim propisima. Nosilac druge države ugovornice odobrava davanje u visini razlike između davanja koje pripada nakon pogoršanja i davanja koje bi, po osnovu nastupanja te bolesti, pripadalo prema njegovim pravnim propisima.

Obavješćavanje diplomatske misije ili konzularnog predstavništva o povredi na radu Član 27

O povredi na radu državljanina, jedne države ugovornice zaposlenog na teritoriji druge države ugovornice koja je prouzrokovala ili bi mogla prouzrokovati smrt tog lica, nadležni nosilac, bez odlaganja, obavještava diplomatsku misiju ili konzularno predstavništvo države ugovornice čiji je on državljanin.

GLAVA 4
Nezaposlenost
Sabiranje perioda osiguranja
Član 28

(1) Period osiguranja, utvrđen prema pravnim propisima jedne države ugovornice, uzima se u obzir za pravo na davanje za slučaj nezaposlenosti prema pravnim propisima druge države ugovornice, ako je nezaposleno lice u državi ugovornici u kojoj ostvaruje pravo na davanje prije podnošenja zahtjeva za to davanje bilo osigurano za slučaj nezaposlenosti najmanje toliko mjeseci koliko je predviđeno prema njenim pravnim propisima.

(2) Uslov minimalnog perioda osiguranja iz stava 1 ovog člana ne odnosi se na nezaposleno lice čije je zaposlenje bilo predviđeno na duže vrijeme, ali je bez njegove volje i krivice ranije prestalo.

(3) Trajanje primanja naknade smanjuje se za period za koji je nezaposleno lice u drugoj državi ugovornici u toku posljednjih 12 mjeseci prije dana podnošenja zahtjeva već primalo novčanu naknadu za slučaj nezaposlenosti.

GLAVA 5
DODATAK ZA DJECU

Ostvarivanje prava na dodatak za djecu
Član 29

(1) Roditelj, državljanin jedne od država ugovornica, koji ima prebivalište na teritoriji jedne od država ugovornica, ima pravo na dodatak za djecu koja zajedno s njim prebivaju u toj državi ugovornici, prema pravnim propisima te države ugovornice, bez obzira na državljanstvo djece.

(2) Ako su uslovi za ostvarivanje prava ispunjeni prema pravnim propisima obiju država ugovornica, pravo će se priznati prema pravnim propisima države ugovornice u kojoj dijete ima prebivalište, ako je dijete državljanin jedne od država ugovornica.

(3) U slučaju sukoba zakonodavstva po osnovu prebivališta ili državljanstva, pravo će se priznati prema pravnim propisima države ugovornice u kojoj se dijete nalazi na školovanju ili živi veći dio kalendarske godine.

(4) Administrativnim sporazumom za sprovođenje ovog sporazuma odrediće se mjerila za odlučivanje o državi ugovornici u kojoj dijete živi veći dio kalendarske godine.

DIO IV

OSTALE ODREDBE

Organi za vezu

Član 30

U cilju efikasnijeg sprovođenja ovog sporazuma, posebno radi jednostavnog i brzog povezivanja nosilaca država ugovornica, administrativnim sporazumom određuju se organi za vezu.

Obaveze organa, pravna i administrativna pomoć

Član 31

(1) Nadležni organi država ugovornica će, administrativnim sporazumom, koji stupa na snagu istovremeno sa ovim sporazumom, utvrditi način primjene ovog sporazuma.

(2) Nadležni organi i organi za vezu država ugovornica obavještavaće se međusobno o:

a) svim preduzetim mjerama za sprovođenje ovog sporazuma;

b) svim promjenama njihovih pravnih propisa u vezi sa primjenom ovog sporazuma.

(3) U primjeni ovog sporazuma, organi i nosioci država ugovornica će uzajamno pružati besplatnu pravnu i administrativnu pomoć.

(4) Organi i nosioci država ugovornica mogu, u primjeni ovog sporazuma neposredno međusobno kontaktirati, kao i sa zainteresovanim licima ili njihovim punomoćnicima.

(5) Organi i nosioci jedne države ugovornice ne smiju odbiti zahtjev i drugi podnesak zbog toga što je napisan na službenom jeziku i pismu druge države ugovornice.

(6) Prilikom primjene ovog sporazuma ravnopravno će se upotrebljavati crnogorski jezik i pismo i hrvatski jezik i pismo.

(7) Ljekarske preglede koji se obavljaju isključivo zbog primjene pravnih propisa jedne države ugovornice, a odnose se na lica koja u na teritoriji druge države ugovornice imaju prebivalište ili boravište, obaviće na zahtjev nadležnog nosioca i na njegov teret, nosilac prema prebivalištu ili boravištu. Ljekarske preglede koji se obavljaju zbog primjene pravnih propisa obiju država ugovornica obavlja na svoj teret nosilac prema prebivalištu ili boravištu tog lica.

(8) Pravna pomoć se, do pokretanja sudskog postupka, pruža u skladu sa propisima koji se primjenjuju za pravnu pomoć u građanskim pravnim stvarima.

Ovlašćenja diplomatskih misija i konzularnih predstavništava

Član 32

Diplomska misija i konzularno predstavništvo država ugovornica, mogu se bez posebnog punomoćja, direktno obraćati nadležnim organima, organima za vezu i nadležnim nosiocima druge države ugovornice radi zaštite interesa svojih državljana.

Oslobađanje od takse i nadovjera

Član 33

(1) Oslobađanje ili smanjenje takse predviđeno propisima jedne države ugovornice za pisane podneske ili dokumenta koja se prilažu zbog primjene njenih pravnih propisa, odnosi se i na odgovarajuće pisane

podneske i dokumenta koja se prilažu radi primjene ovog sporazuma ili pravnih propisa druge države ugovornice.

(2) Isprave, dokumenta i pisani podnesci bilo koje vrste, koji se prilažu prilikom primjene ovog sporazuma, ne podliježu nadovjeri.

Podnošenje zahtjeva

Član 34

(1) Zahtjev, izjava ili pravno sredstvo koji je u primjeni ovog sporazuma ili pravnih propisa jedne države ugovornice podnijet organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj organizaciji, ustanovi odnosno instituciji jedne države ugovornice, smatra se zahtjevom, izjavom ili pravnim sredstvom podnijetom organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj organizaciji, ustanovi, odnosno instituciji druge države ugovornice.

(2) Zahtjev za davanje, podnijet prema pravnim propisima jedne države ugovornice, smatra se istovremeno i zahtjevom za odgovarajuće davanje prema pravnim propisima druge države ugovornice, koje dolazi u obzir primjenom ovog sporazuma.

(3) Zahtjev, izjava ili pravno sredstvo, koji primjenom pravnih propisa jedne države ugovornice treba podnijeti organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj organizaciji, ustanovi, odnosno instituciji te države ugovornice, može se, u istom roku, podnijeti odgovarajućem organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj organizaciji, ustanovi, odnosno instituciji druge države ugovornice.

(4) U slučajevima iz st. 1 do 3 ovog člana, organ, nosilac ili neka druga nadležna organizacija, ustanova, odnosno institucija, bez odlaganja, proslijeđuje zahtjev, izjavu ili pravno sredstvo odgovarajućoj službi druge države ugovornice, neposredno ili posredstvom organa za vezu.

(5) Javne isprave, potvrde, odnosno dokumenti koje u cilju primjene ovog sporazuma izdaje organ ili nosilac jedne države ugovornice, smatraju se važećim i za organ ili nosioca druge države ugovornice.

Isplata davanja

Član 35

- (1) Nosilac nadležan za isplatu davanja prema pravnim propisima jedne države ugovornice priznaje davanja u valuti koja važi u toj državi ugovornici.
- (2) Isplata davanja iz stava 1 ovog člana korisniku koji ima prebivalište u drugoj državi ugovornici, vrši se u konvertibilnoj valuti.
- (3) Isplate među nosiocima država ugovornica vrše se u konvertibilnoj valuti.
- (4) Preračun davanja u valutu druge države ugovornice vrši se prema srednjem kursu centralne banke na dan doznake davanja isplatnom organu, radi isplate u drugu državu ugovornicu.

Potraživanje preplaćenih iznosa davanja

Član 36

- (1) Nosilac jedne države ugovornice, koji je isplatio davanja u iznosu većem od onog koji korisniku pripada, može od nosioca druge države ugovornice zatražiti da od zaostalih iznosa davanja koje treba da isplati korisniku, zadrži preplaćeni iznos.
- (2) Preplaćeni iznos iz stava 1 ovog člana se isplaćuje direktno nosiocu koji je zatražio njegovo zadržavanje.

Izvršni postupak

Član 37

- (1) Izvršna rješenja u oblasti socijalnog osiguranja (isprave) nadležnih organa i nosilaca, kao i izvršne odluke sudova jedne države ugovornice priznaju se u drugoj državi ugovornici.
- (2) Priznavanje se može odbiti samo ako je u suprotnosti sa javnim poretком države ugovornice u kojoj treba da se prizna isprava ili izvršna odluka iz stava 1 ovog člana.

(3) Isprave i izvršne odluke iz stava 1 ovog člana izvršavaju se u drugoj državi ugovornici. Izvršni postupak se sprovodi prema pravnim propisima koji se primjenjuju za odgovarajuće isprave ili izvršne odluke države ugovornice u kojoj treba da se sprovede izvršenje. Isprave i izvršne odluke moraju sadržavati potvrdu o njihovoj izvršnosti (klauzula o izvršenju).

(4) Primjena st. 1 do 3 ovog člana ne obuhvata zastupanje u sudskom postupku.

Naknada štete

Član 38

(1) Ako lice, koje prema pravnim propisima jedne države ugovornice, prima davanje po osnovu štete koja je nastala na teritoriji druge države ugovornice i ima, prema njenim pravnim propisima, pravo na naknadu štete od trećeg lica, tada pravo na tu naknadu prelazi na nosioca prve države ugovornice prema pravnim propisima koje on primjenjuje.

(2) Ako je pravo na naknadu štete u vezi sa istovrsnim davanjima, po osnovu istog slučaja štete, prenijeto, u skladu sa stavom 1 ovog člana nosiocima obiju država ugovornica, treće lice može isplatiti naknadu štete, sa oslobađajućim dejstvom, jednom ili drugom nosiocu. Nosioći će namiriti svoja potraživanja po ovom osnovu, srazmjerno davanju koje isplaćuju.

Rješavanje sporova

Član 39

Sporove u primjeni i tumačenju ovog sporazuma rješavaće dogovorno nadležni organi država ugovornica.

DIO V

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Prelazne odredbe

Član 40

(1) Ovaj sporazum ne utvrđuje pravo na davanje za period prije njegovog stupanja na snagu.

(2) Za utvrđivanje prava na davanje prema ovom sporazumu uzima se u obzir i penzijski staž koji je, prema pravnim propisima država ugovornica, ostvaren prije njegovog stupanja na snagu.

(3) Izuzetno od odredaba člana 18 st. 1 i 3 ovog sporazuma, uzima se u obzir samo poseban staž utvrđen za period prije 1. januara 1965. godine, i to u priznatom trajanju.

(4) Izuzetno od odredaba člana 18 stav 2 ovog sporazuma, staž osiguranja navršen prije 8. oktobra 1991. godine, koji se prema tada važećim propisima računao sa uvećanim trajanjem, uzima se u obzir u priznatom trajanju.

(5) Ovaj sporazum se primjenjuje i na osigurane slučajeve nastale prije njegovog stupanja na snagu.

Ponovno određivanje davanja primjenom prethodnog sporazuma

Član 41

(1) Postupci za ponovno određivanje davanja, pokrenuti do dana stupanja na snagu ovog sporazuma, u skladu sa članom 39 Sporazuma između Savezne Republike Jugoslavije i Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju, zaključenog 15. septembra 1997. godine, okončaće se po odredbama tog sporazuma.

(2) Kada u postupku, primjenom člana 39 Sporazuma između Savezne Republike Jugoslavije i Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju,

nadležni nosilac druge države ugovornice nije priznao pravo na davanje, jer prema pravnim propisima koje je on primjenjivao u momentu nastupanja osiguranog slučaja kod nosioca koji je pokrenuo postupak ponovnog određivanja davanja nijesu bili ispunjeni uslovi za sticanje prava na davanje, nosilac koji je pokrenuo postupak za ponovno određivanje davanja pokrenuće, po službenoj dužnosti, u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog sporazuma, novi postupak za ponovno određivanje davanja ako su ti uslovi ispunjeni do dana stupanja na snagu Sporazuma između Savezne Republike Jugoslavije i Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju. U tom postupku primjenjuju se odredbe Sporazuma između Savezne Republike Jugoslavije i Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju, a nadležni nosilac koji je utvrdio da uslovi za sticanje prava na davanje, u skladu sa pravnim propisima koje je on primjenjivao u momentu nastupanja osiguranog slučaja kod nosioca koji je pokrenuo postupak nijesu ispunjeni, utvrđuje ispunjenost tih uslova do dana stupanja na snagu tog sporazuma.

Stupanje na snagu

Član 42

- (1) Ovaj sporazum podliježe potvrđivanju prema nacionalnom zakonodavstvu država ugovornica.
- (2) Države ugovornice će se međusobno u pisanoj formi, diplomatskim putem, obavijestiti o ispunjenju unutrašnjih pravnih procedura neophodnih za stupanje na snagu ovog sporazuma.
- (3) Ovaj sporazum stupa na snagu prvog dana po isteku mjeseca u kome je primljeno zadnje pisano obavještenje iz stava 2 ovog člana.

Vrijeme trajanja i otkazivanje

Član 43

- (1) Ovaj sporazum se zaključuje na neodređeno vrijeme.
- (2) Svaka država ugovornica ga može u tekućoj kalendarskoj godini, u pisanoj formi, diplomatskim putem, otkazati s posljednjim danom te godine, pri čemu otkazni rok ne može biti kraći od šest mjeseci.

(3) U slučaju otkazivanja ovog sporazuma njegove odredbe se i dalje primjenjuju na stečena prava, kao i na zahtjeve za ostvarivanje prava podnijete do dana njegovog otkazivanja.

(4) Stupanjem na snagu ovog sporazuma, u odnosima između Crne Gore i Republike Hrvatske, prestaje da važi Sporazum između Savezne Republike Jugoslavije i Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju, zaključen 15. septembra 1997. godine, osim stečenih prava na davanja i već pokrenutih postupaka, ako se oni odnose na period u kome je bio na snazi Sporazum koji se ovim sporazumom stavlja van snage.

U potvrdu ovoga opunomoćenici, propisno ovlašćeni od svojih vlada, potpisali su ovaj sporazum.

Sačinjeno u dana godine, u dva originalna primjerka, na crnogorskom i hrvatskom jeziku, pri čemu su oba teksta jednako vjerodostojna.

Za Crnu Goru

Za Republiku Hrvatsku

**ADMINISTRATIVNI SPORAZUM
ZA SPROVOĐENJE SPORAZUMA
IZMEĐU
CRNE GORE I REPUBLIKE HRVATSKE
O SOCIJALNOM OSIGURANJU**

Na osnovu člana 31 stav 1 Sporazuma između Crne Gore i Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju, koji je potpisan u dana godine (u daljem tekstu: Sporazum), nadležni organi država ugovornica iz člana 1 stav 1 tačka 4 Sporazuma dogovorili su sljedeće:

**DIO I
OPŠTE ODREDBE**

**Definicije pojmova
Član 1**

Izrazi koji se upotrebljavaju u ovom sporazumu imaju isto značenje kao i u Sporazumu.

**Organi za vezu
Član 2**

(1) U skladu sa članom 30 Sporazuma, kao organi za vezu određuju se:

U Crnoj Gori:

- Ministarstva nadležna za pravne propise iz člana 2 Sporazuma, koja svoje nadležnosti iz djelokruga organa za vezu mogu prenositi na nadležne nosioce.;

U Hrvatskoj:

- Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje,

- Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i
- Hrvatski zavod za zapošljavanje.

(2) Organi za vezu mogu međusobno neposredno kontaktirati, kao i sa osiguranicima i njihovim punomoćnicima, i uzajamno pružati administrativnu pomoć, u cilju sprovođenja Sporazuma i ovog sporazuma.

(3) Organi za vezu sporazumno utvrđuju dvojezične obrazce za sprovođenje Sporazuma i ovog sporazuma.

DIO II

ODREDBE O PRIMJENI PRAVNIH PROPISA

Primjena čl. 9 – 11 Sporazuma

Član 3

(1) U slučajevima iz čl. 9 - 11 Sporazuma nadležni nosilac države ugovornice, čiji se pravni propisi primjenjuju, izdaje, na utvrđenom dvojezičnom obrazcu, potvrdu o primjeni tih pravnih propisa u određenom periodu.

(2) U slučajevima iz člana 9 stav 8 Sporazuma saglasnost za primjenu pravnih propisa daje:

U Crnoj Gori:

- ministarstvo nadležno za poslove rada i zapošljavanja

U Hrvatskoj:

- ministarstvo nadležno za poslove rada i zapošljavanja i

i

- ministarstvo nadležno za poslove zdravlja

(3) Potvrdu iz stava 1 ovog člana, na zahtjev osiguranika ili poslodavca, izdaje:

U Crnoj Gori:

- nadležna organizaciona jedinica Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore

U Hrvatskoj:

- nadležni područni ured Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje

(4) Potvrda iz stava 1 ovog člana se, izuzetno, može i naknadno izdati na zahtjev osiguranika, poslodavca ili nosioca države ugovornice na čijoj teritoriji lice radi, odnosno obavlja djelatnost.

DIO III

PRIMJENA POSEBNIH ODREDBA

GLAVA 1

Bolest i materinstvo

Primjena člana 12 Sporazuma

Član 4

(1) Radi primjene člana 12 Sporazuma, nadležni nosioci država ugovornica izdaju, na utvrđenom dvojezičnom obrazcu, potvrdu o periodu zdravstvenog osiguranja navršenom prema pravnim propisima koje primjenjuju.

(2) Potvrdu iz stava 1 ovog člana, na zahtjev osiguranika ili nosioca osiguranja druge države ugovornice, izdaje:

U Crnoj Gori:

- nadležna organizaciona jedinica Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore

U Hrvatskoj

- nadležni područni ured Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje

Primjena člana 13 Sporazuma

Član 5

(1) Radi korišćenja prava na zdravstvenu zaštitu, lice iz člana 13 Sporazuma je obavezno da nosiocu u mjestu prebivališta ili boravišta, podnese, na utvrđenom dvojezičnom obrascu, potvrdu o pravu na davanje u naturi.

(2) Potvrdu iz stava 1 ovog člana izdaje:

U Crnoj Gori:

- nadležna organizaciona jedinica Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore

U Hrvatskoj:

- nadležni područni ured Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje

(3) Potvrda iz stava 1 ovog člana može se, izuzetno i naknadno izdati na zahtjev nosioca osiguranja koji je pružio davanje u naturi. Uz zahtjev, nosilac prilaže i raspoloživu medicinsku dokumentaciju.

(4) U slučaju utvrđene nesposobnosti za rad i odobrenog bolničkog liječenja, nosilac koji pruža davanje prema prebivalištu ili boravištu lica je dužan da o tome neodložno, na utvrđenom dvojezičnom obrascu, obavijesti nadležnog nosioca.

(5) Saglasnost za korišćenje proteza, pomagala, kao i drugih zdravstvenih usluga veće vrijednosti iz člana 13 stav 3 Sporazuma se izdaje na utvrđenom dvojezičnom obrascu, kada vrijednost tih usluga prelazi iznos od 300 eura, izražen u nacionalnoj valuti države ugovornice.

(6) Davanja u smislu stava 5 ovog člana su:

1. vještački dijelovi tijela, ortopedska pomagala (aparati i steznici, dopunski dijelovi, pribor i alat);
2. plastične vilice i plastika za lice, perike;
3. ortopedska obuća, po potrebi uz pripadajuću drugu normalnu cipelu(koja nije ortopedska)
4. otisci modela (izrada raznih dijelova tijela) koji se koriste da bi se predmeti navedeni pod brojevima 1 do 3 pravilno uklopili;
5. vještačke oči, kontaktna sočiva, naočare sa dioptrijom i teleskopske naočare;
6. slušni aparati;
7. zubne proteze (fiksne i koje se mogu vaditi) i proteze za zatvaranje usne duplje;
8. invalidska kolica i druga mehanička sredstva za kretanje;
9. obnavljanje predmeta navedenih pod prethodnim tačkama i
10. liječenje u sanatorijumima, oporavilištima i liječilištima.

Isplata novčanih davanja

Član 6

Nadležni nosilac isplaćuje novčano davanje iz člana 14 Sporazuma neposredno korisniku prava.

Davanja u naturi korisnicima penzije

Član 7

(1) Radi korišćenja prava na zdravstvenu zaštitu za korisnika penzije iz člana 15 stav 3 Sporazuma, nadležni nosilac izdaje i dostavlja nosiocu nadležnom prema prebivalištu korisnika

penzije potvrdu, na utvrđenom dvojezičnom obrascu, kao dokaz o postojanju prava na davanje u naturi.

(2) Radi korišćenja prava na zdravstvenu zaštitu lica iz člana 15 st. 4 i 5 Sporazuma, nosilac nadležan prema prebivalištu uručuje licu kopiju potvrde iz stava 1 ovog člana.

(3) Potvrdu iz stava 1 ovog člana izdaje:

U Crnoj Gori:

- nadležna organizaciona jedinica Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore

U Hrvatskoj:

- nadležni područni ured Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje

Naknada u slučaju nepridržavanja propisanog postupka

Član 8

(1) Licu iz člana 13 Sporazuma koje je koristilo zdravstvenu zaštitu na način koji nije predviđen članom 5 ovog sporazuma, nastale troškove nadležni nosilac može naknaditi prema pravnim propisima koje on primjenjuje.

(2) Nosilac koji je pružio davanje iz stava 1 ovog člana obavezan je da nadležnom nosiocu, na njegov zahtjev, dostavi neophodnu dokumentaciju.

GLAVA 2

Starost, invalidnost i smrt

Podnošenje zahtjeva

Član 9

Nosilac države ugovornice kod koga je podniet zahtjev za davanje zatražiće od podnosioca zahtjeva da priloži raspoloživu dokumentaciju potrebnu nadležnom nosiocu druge države ugovornice za obradu zahtjeva, a naročito podatke o periodima, vrsti i mjestima zaposlenja, odnosno obavljanja djelatnosti, kao i podatke o poslodavcu.

Obrada zahtjeva i pokretanje postupka

Član 10

(1) Nadležni nosioci su dužni da se međusobno obavještavaju o svakom zahtjevu za davanje i svim činjenicama od značaja za ostvarivanje prava i utvrđivanje visine davanja, pri

čemu potvrđivanje podataka na utvrđenom dvojezičnom obrascu zamjenjuje dostavljanje originalne dokumentacije.

(2) Nadležni nosioci, takođe, međusobno dostavljaju pregled zaposlenja, odnosno djelatnosti koje su obavljane u drugoj državi ugovornici, kao i, eventualno, u trećoj državi, uz odgovarajuću dokumentaciju u originalu, odnosno u fotokopiji koju su ovjerili, uključujući i radnu knjižicu.

(3) Nadležni nosilac kome je podniet zahtjev za davanje potvrđuje na utvrđenom dvojezičnom obrascu, nosiocu druge države ugovornice periode osiguranja, odnosno penzijskog staža koji se uzima u obzir prema pravnim propisima koje on primjenjuje.

Obavještenje o završetku postupka za utvrđivanje prava na davanje Član 11

Nadležni nosioci se međusobno obavještavaju, na utvrđenom dvojezičnom obrascu, o završetku postupka za utvrđivanje prava na davanje.

Obavještavanje Član 12

Nadležni nosioci se međusobno obavještavaju o svim činjenicama značajnim za davanje, a naročito o:

1. utvrđivanju prava na davanje;
2. prestanku prava na davanje, odnosno obustavi isplate davanja;
3. promjeni u penzijskom stažu;
4. o početku zaposlenja odnosno obavljanju djelatnosti;
5. novom bračnom stanju udovice, odnosno udovca;
6. preseljenju u treću državu;
7. promjeni adrese;
8. prestanku školovanja djeteta i
9. smrti korisnika prava.

Obustava isplate i prestanak prava na davanje Član 13

Nadležni nosioci država ugovornica se međusobno, bez odlaganja, obavještavaju o činjenicama zbog kojih se obustavlja isplata davanja ili prestaje pravo na davanje.

**Utvrđivanje i razmjena podataka o stažu osiguranja
i zaradama do 7. oktobra 1991. godine
Član 14**

(1) Nadležni nosilac na čijem se području nalazilo sjedište poslovne jedinice preduzeća će, od nadležnog nosioca na čijem se području nalazilo sjedište tog preduzeća, zahtjevom zatražiti iskazivanje podataka o stažu osiguranja i zaradama na odgovarajućem obrascu.

(2) Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži podatke o: nazivu i sjedištu preduzeća ili njegovih poslovnih jedinica, sa registarskim brojevima i godinama osiguranja za koje treba iskazati staž osiguranja i zarade.

(3) Nadležni nosilac na čijem se području nalazilo sjedište preduzeća, uz popunjen obrazac iz stava 1 ovog člana, dostavlja nadležnom nosiocu koji mu je uputio zahtjev i podatke o: prestanku poslovanja poslovnih jedinica, odjavi osiguranja za zaposlene u tim jedinicama, kao i podatke o poslovnim jedinicama i zaposlenima u njima koji nijesu obuhvaćeni zahtjevom, ako ih ima.

(4) Ako se staž osiguranja utvrđen u matičnoj evidenciji nadležnih nosilaca obje države ugovornice poklapa od 2. avgusta 1975. godine do 30. septembra 1976. godine, nadležni nosilac na čijem području se nalazilo sjedište poslovne jedinice će izbrisati podatke o stažu osiguranja i zaradama za taj period u svojoj matičnoj evidenciji.

(5) U slučaju kada je staž osiguranja navršen u vrijeme od 2. avgusta 1975. godine do 30. septembra 1976. godine, za osiguranike koji su bili zaposleni kod poslodavca sa sjedištem u jednoj državi ugovornici, ali su radili u poslovnim jedinicama u drugoj državi ugovornici i kada je, u postupku utvrđivanja staža osiguranja, nemoguće pribaviti podatke o prijavama, odjavama i zaradama (M-1, M-2 i M-4) zbog likvidacije, stečaja poslodavca ili drugih objektivnih razloga, te periode uzima u obzir nosilac one države ugovornice u kojoj je bilo sjedište poslodavca.

**Isplata novčanih davanja
Član 15**

(1) Nadležni nosilac isplaćuje novčano davanje neposredno korisniku prava, u skladu sa članom 35 Sporazuma.

(2) Na zahtjev nadležnog nosioca iz stava 1 ovog člana, korisnik prava je obavezan da, najkasnije do kraja aprila tekuće godine, dostavi potvrdu o životu.

(3) Organi za vezu, krajem marta, tekuće godine, međusobno razmjenjuju statističke podatke o broju korisnika po vrsti davanja i isplaćenim iznosima na teritoriji druge države ugovornice za prethodnu godinu.

GLAVA 3

Povreda na radu i profesionalna bolest

Pružanje davanja u naturi

Član 16

Na slučajeve iz člana 24 Sporazuma primjenjuje se član 5 ovog sporazuma.

Isplata novčanih davanja

Član 17

Nadležni nosioci isplaćuju novčana davanja iz člana 26 Sporazuma neposredno korisniku prava.

GLAVA 4

Nezaposlenost

Postupak

Član 18

(1) Radi korišćenja prava iz člana 28 Sporazuma, nadležni nosioci država ugovornica, na utvrđenom dvojezičnom obrascu, potvrđuju periode osiguranja podnosioca zahtjeva navršene prema pravnim propisima koje oni primjenjuju, kao i periode u kojima je isplaćivana naknada za slučaj nezaposlenosti.

(2) Potvrdu iz stava 1 ovog člana izdaje:

- U Crnoj Gori
Zavod za zapošljavanje Crne Gore
- U Hrvatskoj
Hrvatski zavod za zapošljavanje

GLAVA 5

Dodatak za djecu

Podnošenje i obrada zahtjeva

Član 19

(1) Nosilac države ugovornice kod kojeg je podnešen zahtjev za davanje, zatražiće od podnosioca zahtjeva da priloži raspoloživu dokumentaciju potrebnu nadležnom nosiocu druge države ugovornice za obradu zahtjeva, a naročito podatke o prebivalištu djeteta i roditelja.

(2) Nadležni nosioci su dužni da se međusobno obavještavaju o svakom zahtjevu za davanje i svim činjenicama od značaja za ostvarivanje prava i utvrđivanje visine davanja, pri čemu potvrđivanje podataka na utvrđenom dvojezičnom obrascu zamjenjuje dostavljanje originalne dokumentacije.

(3) Za potrebe člana 29 st. 3 i 4 Sporazuma, većim dijelom kalendarske godine smatraće se trajanje školske godine za dijete koje se nalazi na školovanju, a za dijete koje se ne nalazi na školovanju, potreban je dokaz o boravištu izdat od strane organa nadležnog za unutrašnje poslove.

GLAVA 6

Pravna i administrativna pomoć

Medicinsko vještačenje radi primjene člana 41 Sporazuma

Član 20

(1) Kada organ vještačenja nadležnog nosioca jedne države ugovornice, u primjeni člana 41 Sporazuma, utvrdi da nalaz, ocjena i mišljenje organa vještačenja nosioca druge države ugovornice odgovaraju kriterijumima koje on primjenjuje, taj nalaz, ocjena i mišljenje će se uzeti u obzir kao dokazno sredstvo u postupku ostvarivanja prava.

(2) Nadležni nosilac jedne države ugovornice čiji je organ izvršio vještačenje će, na zahtjev nadležnog nosioca druge države ugovornice, dostaviti i fotokopiju medicinske dokumentacije na osnovu koje je vještačenje izvršeno i koju je ovjerio.

DIO IV

FINANSIJSKE ODREDBE

Naknada troškova za davanja u naturi

Član 21

(1) Nosilac mjesta prebivališta ili boravišta lica podnosi zahtjev za naknadu troškova za pružena davanja u naturi nadležnom nosiocu druge države ugovornice, tromjesečno preko:

U Crno jGori

- Fonda zdravstvenog osiguranja Crne Gore

U Hrvatskoj

- Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

(2) Nadležni nosilac je obavezan da naknadi nesporne troškove u roku od 60 dana od dana prijema zahtjeva.

DIO V RAZNE ODREDBE

Kontakti i obavještanja Član 22

(1) Organi za vezu i nosioci država ugovornica održavaju kontakte u cilju postizanja saglasnosti o pravnim pitanjima i drugim pitanjima u vezi sa sprovođenjem Sporazuma i ovog sporazuma.

(2) Nadležni oragani, organi za vezu i nadležni nosioci međusobno se obavještavaju o izmjenama i dopunama pravnih propisa iz člana 2 Sporazuma.

DIO VI ZAVRŠNA ODREDBA

Stupanje na snagu Član 23

Ovaj sporazum stupa na snagu danom stupanja na snagu Sporazuma.

Potpisano u , dana godine, u dva originalna primjerka, na crnogorskom i hrvatskom jeziku, pri čemu su oba teksta jednako vjerodostojna.

Za Crnu Goru

Za Republiku Hrvatsku